УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Датум 11.02.2016.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и органкојијеименоваокомисију

ОдлукомНаучно-наставногвећаФилолошкогфакултетаУниверзитета у Београдуод 29. Јануара 2016.образована је комисија за оцену подобности докторске дисертацијеАлександре Лазић-Гавриловић "Милош Црњански и немачки културни круг".

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назив уже научне области за коју је изабран у звање, датум избора у звање и назива факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. Др Слободан Грубачић, професор емеритус, немачка књижевност и културна историја, 2011, Филолошки факултет, Филолошки факултет, Београд
2. Др Анете Ђуровић, ванредни професор, синтакса немачког језика и транслатологија, 2012, Филолошки факултет, Београд
3. Др Јулијана Бели-Генц, редовни професор, немачка књижевност, 2006, Филозофски факултет, Нови Сад

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Александра Лазић-Гавриловић, рођена 05.03.1968. године у Београду, дипломирала на Филолошком факултету у Београду 1992. На истом факултету магистрирала 2007. године (тема Шопенхауерова Нирвана и српска модерна). Запослена на Катедри за германистику Филолошког факултета у Београду.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

А. Лазић-Гавриловић/А. Бајазетов-Вучен, *Збирка текстова за практичну наставу немачког језика на првој години студија,* Филолошки факултет, Београд, 2005.

А. Лазић-Гавриловић, *О тумачима књижевности, господарима фиктивних светова,* Зборник Матице српске за књижевност и језик, књига 55, св. 1, Нови Сад, 2007.

А. Лазић-Гавриловић, *Дух и разумевање: Николи Милошевићу у спомен* (приказ). Зборник Матице српске за књижевност и језик, књига 57, св. 2, Нови Сад, 2009.

A. Lazić-Gavrilović, *Die Reisebilder Miloš Crnjanskis und sein Deutschland-Bild, Eine west-östliche Geschichte des Blicks*, in: *Mobilität und Kontakt.* Deutsche Sprache und Kultur in ihrer Beziehung zum Südosteuropäischen Raum, Zadar, 2009.

A. Lazić-Gavrilović, *Lik Hane Šmic u romanu „Čitač“ Bernharda Šlinka,* u: SIZE zero/mala MJERA, Ženski lik u književnom tekstu, Institut za crnogorski jezik i književnost, Podgorica, 2011.

IV ОЦЕНАДАЈЕКАНДИДАТПОДОБАНДАРАДИДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидата, комисија сматра да кандидат Александра Лазић-Гавриловић испуњава све услове за израду докторске дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложен/а др Слободан Грубачић,професор емеритус Филолошког факултета у Београду, Катедра за за Германистику

Библиографијаментора:

1. *Меморија текста*,Сремски Карловци; Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2015.
2. *Aleksandrijski svetionik: tumačenja književnosti od Aleksandrijske školedo postmoderne,* Београд, Балканкулт, 2006.
3. *Istorija nemačke kulture*, Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2009.
4. *Teorija civilizacije Norberta Elijasa*, поговоркњизи: Norbert Elijas: Proces civilizacije, СремскиКарловци-НовиСад: Изд. књиж. З. Стојановића 2006, стр. 621-632;
5. *Књижевност и стварност*, у: Летопис матице српске, Нови Сад, јул-август 2008, стр. 90-128;
6. *Књижевност и психоанализа. Лу Андреас-Саломе и Виктор Тауск о нашим баладама и легендама и њихов одјек код Томаса Мана*, оглед у зборнику: Дух и разумевање, Београд: Информатика 2008, стр. 340-394;

Комисија сматра дапроф. др Слободан Грубачић испуњава све услове за ментора ове докторске дисертације.

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ:

Оцена:

1. формулацијеназиватезе (наслова)

КомисијазакључуједајерадниназивтезеМилош Црњански и немачки културни кругприкладан и дадоброрепрезентујесуштинупредложенетемеистраживања.

2. предмета (проблема) истраживања

Опистеме:

Сама чињеница да је Милош Црњански већ у најранијој младости дошао у непосредни додир са немачким културним кругом, као и да је касније у два наврата пословно боравио у Берлину сугерише да би немачки културни утицај могао бити дубљи него што је до сада утврђено.
Значајне интеркултурне паралеле су, додуше, уочаване и раније. Тако су неке од упадљивих сродности и фрапантних аналогија са истовременим актуалним стањем немачког списатељства давале повода за разна, већином мотивско-тематска, али у суштини акциденцијална и парцијална поређења. Док се некима чинило да велики познавалац немачке књижевности у свом песничком раду − бар до Првог светског рата − нипошто није био и њен подражавалац, дотле се другима чинило очигледним да је целокупно његово дело само гримаса немачког експресионизма, те да би се управо на њему могла студирати савршена уметничка форма овог раскошног књижевног покрета као својеврсног „неоромантизма“.

Наравно да се набрајањем овако оштро супротстављених ставова нипошто не може закључити инвентар свих битних позиција одређених теоријом и праксом књижевне рецепције. Оне су морале бити протумачене у односу на идеологију припадника генерације оптужене за неверицу и неговање бесмисла, а то значи: идеологију одбијања традиционалних вредности, као и на целукупну оријентацију песника ратне генерације према европским политичким и књижевним програмима. Овде у први план ступају не само тематске структуре и карактеристичне мотивске комбинације, него и формални поступци и деконструкције литерарних форми, али увек с обзиром на интертекстуалност и

духовно прожимање, у коме важну улогу имају појмовне метафоре као међукултурни феномен.

Само је таквим захватом могуће разумети све фазе наизменичне уздржаности и наклоности Милоша Црњанског према немачкој култури и историји, све паралеле и еквивалентности поетолошке мисли, али и његове занимљиве покушаје да судбину једног народа испише мекшим литерарним пером, да тако разбије општа повесна места и да, условно говорећи, за историјску причу нађе један литерарни еуфемизам. Ова елегантна форма остала је недоступна једној науци којој су критика стила и анализа форме биле помоћне дисциплине последњег ранга, а физиономија аутора што сетно гледа из несхваћених дела могла је мало кога инспирисати да размишља о теоријама цитатности.

Сама тема отвара још један, и не мање важан, комплекс питања. Много је тога што уједно подразумева интердисциплинарни приступ средњоевропској култури, односима моћи, разликама у менталитету, стварању колективних идентитета, културном памћењу и перцепцији свог и туђег. Отуда је и сасвим логично што ово истраживање, у изазовном проучавању особености једне велике цивилизације – која је наметљивошћу своје технике, зачудним обиљем својих творевина и жестином својих вредносних судова, покушавала да, у извесном смислу, ућутка свет и потомство –, треба да нагласи и особеност једног сувереног ауторског гласа.

То, пак, налаже да се у потпуности разјасне његове властите идеје о култури. И да се, где год је то могуће, осветле могући извори.

Популарни немачки часописи имали су, на почетку двадесетог века, великог утицаја и широко зрачење не само код највиђенијих немачких књижевника него и широм Европе, а с временом се то проширило и на најудаљеније крајеве света. Наша књижевност није у том погледу изузетак и намера да се ово аналитички обради и синтетички обухвати може се, у најмању руку, сматрати оправданом и целисходном. Кроз есеје, путописе или огледе (Ирис Берлина, Књига о Немачкој), настале поводом одређених догађаја, уметничких доживљаја, конкретних појава, као и процеса на културној и политичкој сцени, Црњански, као познавалац ствари из прве руке, учесник у неким збивањима, у исти мах пажљиви посматрач и луцидни аналитичар, хуманистички благонаклон, али и немилосрдно рационалан, духовит и видовит, исписује једну од најверодостојнијих хроника међуратних година у овом делу Европе.

Када је своја уже усредсређена и изоштрена запажања сакупио и објавио, Црњански је дао заокружену слику Немачке. Шаролики свет католичке и протестантске вероисповести, у коме се бројне цивилизацијске одлике развијају много сјајније, много маркантније, много срећније него у неким другим европским земљама, помаља се, међутим, у извесном смислу лудистички умањен − у слици Берлина. У каменом, урбаном симболу једне све моћније државе, коју њени становници, у тадашњем европском тренутку, виде као секуларизовану снагу спасења. Управо се у тој слици, у пуној мери, па и преко свих очекивања, потврђује кохезија ауторове визије и интерпретативне пројекције немачке стварности. Она целокупну немачку повест „претаче“ у поприште догађаја. Израз „панорамичан“ је можда најпогоднији да означи схватање повести у кључу Милоша Црњанског. Јер ако је повест преточена у простор, у место збивања, онда је то израз оне исте метафизичке тенденције која је својевремено у егзактној науци водила ка инфинитезималном рачуну. У оба случаја се процес кретања времена хвата у једној простореној слици и анализира. Слика „места радње“, тачније: немачке културне и административне престонице, постаје кључ за историјско разумевање. Супротно хронолошком или испрекиданом протицању, слика Берлина се протеже у континуум простора који бисмо смели назвати кореографским. Организатор њеног заплета, наративни сукцесор позоришних ликова интриганта и балетског мајстора, јесте њен аутор, писац „Књиге о Немачкој“.

Само се по себи разуме да овај рад не може бити пуки преглед или историјат утицаја немачке књижевности на Милоша Црњанског. Заправо, колико год изгледа да су проучене све важније појаве у српској новијој историји књижевности, познавања су непотпуна, поготово у односу на прошло столеће. За тумачење књижевности, у српској култури уопште, потребна су још многа основна упоредна истраживања да би се оно још боље потврдило, оповргло, бранило.

Комисија закључује да је предложени предмет истраживања својом сложеношћу, актуелношћу и значајем у областима дисертације.

3. Библиографијапрелиминарнихистраживања

Кандидатјеприложиобиблиографијуод 26библиографскихјединицарелевантнихзаистраживање. Овденаводимојединиценајзначајнијезаистраживање:

1. Милош Црњански, *Сабрана дела Милоша Црњанског,* Просвета – Београд, Матица Српска – Нови Сад, Младост – Загреб, Свјетлост – Сарајево, 1966.

2. Valentina Sedefčeva, *Slovenstvo u romanu „Kod Hiperbojrejaca“ Miloša Crnjanskog,* у зборнику: *Свој и туђ. Слика другог у балканским и средњевековним књижевностима.* Институт за књижевност и уметност, Београд, 2006. 295-304
3. Петар Џаџић, *Милош Црњански,* у: *100 најзнаменитијих Срба,* Београд/Нови Сад, 1993, стр.561
4. Слободан Грубачић, *Александријски Светионик,* Београд, 2006. Стр.469
5. Slobodan Vladušić, *Crnjanski, Megalopolis*, Službeni glasnik, Beograd, 2012.
6. Хуго фон Хофманстал, *Коњичка прича и друга проза*, Светови, Нови Сад, 1994.
7. Мило Ломпар, *Аполонови путокази, Есеји о Црњанском,* Службени лист Србије, Београд, 2004.
8. Предраг Палавестра, *Историја српске књижевне критике I,* Матица српска, Нови Сад, 2008. Стр. 285
9. Joachim Ritter, *Landschaft – Zur Funktion des Ästhätischen in der modernen Gesellschaft,* Münster, 1963.
10. Zdenko Škreb/Aleksandar Flaker, *Stilovi i razdoblja,* Matica Hrvatska, Zagreb, 1964, str. 114
11. Љубица Јеремић, *Дневник о Чарнојевићу – Дефетизам и патриотизам Милоша Црњанског,* у: *Књижевне разлике,* Београд, 2009, стр.11-22
12. Жил Делез, *Разлика и понављање,* превео: Иван Миленковић, Федон, Београд,1968/2009.
13. Olga Ellermeyer-Životić, *Stvaraoci i posrednici. Studije o srpskoj književnosti i srpsko-nemačkim književnim vezama,* Filološki fakultet, Beograd
14. Theodor Däubler, *Theodor Däubler, Dichtungen und Schriften,* Friedrich Kemp, München, 1956.
15. Walter Lening, *Gottfried Benn in Selbstzeugnissen und Bilddokumentation,* Rowohlt, 1962, стр. 108-110
16. Joseph Freiherr von Auffenberg, *Sämtliche Werke in 20 Bänden,* Siegen und Wiesbaden, 1943/4, Bd. XX
17. F. Martini, *Geschichte der deutschen Literatur,* Stuttgart, 1968.
18. Friedrich Beissner, *Zu den Oden „Abendphantasie“ und „Des Morgens“,* in: *Hölderlin, Gedenkschrift zu seinem 100. Totentag.* Hg. Von Paul Kluckhohn, Tübingen, 1943, S. 240-247.
19. Зоран Живковић, *О жанру и писању,* Завод за уџбенике, Београд, 2010.
20. Слободан Грубачић, *Историја немачке културе,* Издавачка књижарница Зорана Цвијановића, Сремски Карловци - Нови Сад, 2009, стр. 224
21. Зоран Аврамовић, *Политика и књижевности у делу Милоша Црњанског,* Академска књига, Нови Сад, 2007.
22. Милош Црњански, *Црњански о националсоцијализму,* приредио: Зоран Аврамовић, Белетра, Београд, 1990.
23. *Књига о Црњанском,* приредио:Мило Ломпар, СКЗ, Београд, 2005.
24. Новица Петковић, *Лирске епифаније Милоша Црњанског,* СКЗ, Београд, 1996.
25. Новица Петковић, *Огледи о српским песницима,* Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд, 1999.
26. *Милош Црњански:поезија и коментари,* зборник радова, Институт за књижевност и уметност, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Матица српска, Београд – Нови Сад, 2014.

4. циљевиистраживања

Циљ овога рада је истраживање односа Милоша Црњанског према култури земаља немачког говорног подручја, као и изналажење и доказивање утицаја немачке културе, нарочито књижевности, филозофије и политике на стваралаштво овог великана српске књижевности.

5. очекиванирезултати

Од овог рада се очекује да помогне у даљим истраживањима рецепције и подстицај темељитости литерарних и културолошких анализа.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ
Наосновунаведенихподатака о кандидату, КомисијаконстатуједајеАлександра Лазић-Гавриловићподобанзаизрадудокторскедисертације. Наосновупостављенихциљева и очекиванихрезултата, Комисијаконстатуједајепредложенатемаподобназаизрадудокторскедисертације у областинемачка књижевност Наосновунаведенихподатака о предложенoмментору, КомисијаконстатуједаједрСлободан Грубачићподобан/назаменторапредложенедокторскедисертације. Наосновуизнетог, КомисијапредлажеНаставно-научномвећуФилолошкогфакултета Универзитета у Београдудадонесепозитивнеоцене о подобностикандидатаАлександре Лазић-Гавриловић и предложенетемедокторскедисертацијеМилош Црњански и немачки културни круг а дасезаментораименуједр Слободан Грубачић (професор емеритус) Филолошкогфакултета у Београду.

1.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

2.

3.